

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСЬКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

р. XVI

ч. 14-17

12. априля 2006
ціна 6,- Ск

• Ігор Пешта: Ікона Ісуса Христа.

Воскресший Христос нам приносит правый покой!

А наши сердца суть почас Великодных свят наповнены радостев из Христового витязства. И мы днесь переживаеме тоту неповторну атмосферу радости з воскресія. Співаймо радостно: „*Алілуя*“, озываючі ся світом: „*Христос воскрес*“... Перед нами є порожній гріб. Перед нами стоїть тот, котрый из него вышов живый. Воскресший Христос приносит Великодны дары. Міджі нима є і дар покою. Заставме ся тепер при тим дарі, котрый нам Ісус здобыв, вставши з мертвых.

Просиме ся: „*Який є Христів покой?*“ Є то покой інший, як тот, што нам нукать світ. Є то покой, котрый владне міджі Сыном і Отцём. Є то покой, котрый Ісус здобыв і про нас. Не є то кламный покой того світа, який спочивать у спокою змыслів і у вонкашній бесстаростности. Є то бозький покой, выходячий зо самого Бога і даваючий душі стабільну істоту у вшыткых животных бурях. На жаль, днешній чоловік нераз не стоїть о тот Богом понуканий покой. Чоловік глядять покой, але глядять го на неправилнім місці. Єден повість: „*Кідь досягну то, што єм собі наплановав і зроблю карьеру, потім уж буду мати конечно покой.*“ Далший повість: „*Мушу здобыти штонайвеце пінязей, маестку і богатства, тоды аж буду мати покой.*“ Інший видить тот покой у тим, кідь не мусить ніч робити. Дахто го глядять в поземских роскошах і добротах. Далший собі думать, же набуде покой тым, кідь запє свої проблемы алкоголом. Але вшыткы ся барз мылять. Ніч з того правый і тырвалый покой не принесє! Карьера? Высоке поставіня? Великий благобыт? Тото є покой?! Скорше наспак! Є то неперестанный страх, коли, де і хто мі підламле ноги і буде ся тиснути на моє місце, буде го хотіти здобыти. Пінязі? Богатство? Маесток? Же тото приносит покой? Є то зась лем страх, же можете то легко стратити. Стачіть природна катастрофа або єден шыковный злодій, може, завистливец, котрый возьме шкатулку швабликів і вытягне єдну з них. Лінюхованя і нічеробіня? Думате собі, же є то покой? По короткім часі ся з того ставать нуда, неконечна нуда... Уживаня сі роскошей і поземских благ? Скоро тоты роскошы наглодають ваше здоровя, знищать нервы і є по покою. Алкогол? Тот, вера, проблемы не вирішить, він лем іх іщі зевкуше і приношать іщі векшыи непокой нелем тобі, але і твоїй родині, околиці. Ту не глядайте нигде покой! То є вылика хыба, за котру ся платить, бо цілий жывот потім прожыеш в неперестаннім непокою, неістоті і страху, што принесє завтрашній день і аж хворобно ся трясете і над тым малом, што маме. А наш жывот можно кінчіть іронієв. Стращезнов іронієв. Даме собі уж за жывота написати на надгробный камінь: „*Одпочівай у покою!*“ Але в якім покою? Ведь, кідь сьме не віровали Христови і єго покою на тим світї, у вічности го не найдеме! Тады Ісус повів: „*Любте ся взаємно! Одпуцайте своїм неприятелям! Мольте ся за своїх неприятелів!*“ А яка одміна нас чекать? Глубокий, внуторный покой і вічний жывот. Тыж радость навсе. А, посмотрь, тот Ісус ту є тепер з нами. Стоїть перед нами з ославленными ранами своего умучія і з тырвалым покоєм, який нам приніс своим воскресінем, котрый нам го нукать, давать. Ці хочеме на болячу душу налляти балзаму спокою до своего неперестаннім згоном і непокоєм добитого внутра?! Подыте к Ісусови, Він нам го дає! Де го дає? Ту! В тим храмі! В тим станку Божім, у святім приїманю, де неперестанно жые і чекать тя ославленный воскресший Христос. Нй бы сьме вшыткы правилно порозуміли найглубшій таїні покою, котру нам все і днесь воскресший Христос дає, нй бы сьме і все глядали в жывотї на тим правилнім місці.

Жебы наша работа была на хосен Русинів

• На міморяднім 9. сеймі Русиньской оброды на Словеньску (РОС) 25. марта 2006 у Свіднику выслушали сьте собі (розговор ся веде з новым председом РОС – Владимиром ПРОТИВНЯКОМ) Справу о діяльстві РОС і іншы выступліня делегатів і гостів того сейму, так істо і перед тым сеймом ці по сеймі есь ся міг ходем часточно обозначити з роботом РОС. Также, подля Вас, які суть найвекшы проблемы ці недостатки в сучаснім діяльстві РОС?

– Подля доступных інформацій, здобытых на сеймі РОС у Свіднику, прочітанных справ і позицій делегатів сейму явить ся мі ситуація в нашій організації барз критічна. Вшытко насвідчує тому, же ей работа не проходила регулярно, ей оцінєваня не было коллективне а зробило ся много хыб у діяльстві РОС, главно в сполупраці з іншыма русиньськыма організаціями і інштитуціями. Змінити тот недобры тренд нас тепер буде стояти велє намагы і сил. Подрібну аналізу тых недостатків і слабых місць у роботі РОС зробив на сеймі у Справі Дозорной рады РОС Павел Дупканіч, зато ся к ним не буду вертати (позн. ред.: *Думаме, же то бы интересовало наших читателів, бо на сеймі был лем барз малый круг людей – делегатів і гостів*), бо будуть предметом засіданя Выконного выбора (ВВ) РОС, з якого выйдуть конкретны узнесія до будущности.

• Из першым вопросом є споєный і другый, в котрім бы ня интересовало, што вшытко хочете зробити в найближшій часі а што в далшій будущности, жебы работа РОС ішла допереду, стала ся якостнішою і які в тим змыслі сьте поставили перед себе і організацію основны цілі?

– Ліпше бы было поставити вопрос, што зроблять органы РОС під новым веджінем. Треба повісти, же я як председа могу мати тоты найліпшы поставлены цілі, але покы ся не стануть і цілями новозволенных функціонерів ВВ РОС і председів окресных і містных організацій (ОО і МО) РОС, із підпорков котрых рахую при іх просаджованю в регіонах Словеньска, де жыють Русины, потім сам не зроблю много. Чекать нас нелегка работа, котра выходить зо сучасно го ставу, в котрім ся днесь находиме. Цілі, які будуть поставлены перед нашов організацієв, бы ем розділив на короткодыбы, котры треба сповнити в тим році і міджі котры патрять главно внутрішні організацны вопросы, а то: засіданя органів РОС робити систематічно і регулярно рішати важны вопросы; уточнити евіденцію членів нашой організації, переоцінити активіты МО і ОО РОС з цілєм оживити активність міджі жытелями; вытворити далшы фунгуючі організації по селах і помочі їм у іх діяльстві; роботу заміряти на комунікацію з молодыма людьми за помочі атрактивных форм работы, о котры бы мали інтерес; добрі приправити одборны секції (комісії) з людей, котры ся в конкретній проблематіці добрі орьєнтують і на основі іх пропозицій зробити концепцію работы на найближшы roky і до року 2011, коли буде найближше списованя людей.

З довготырвалых цілів в першій ряді хочу спомянути тоты: обернути увагу на школство і освіту дітей і молодежи, комунікувати і сполупрацювати з Одділінем русиньского языка і культуры Інштитуту региональных і народностных штудій Пряшівской універзіты, з родічима, учителями і директорами матерьских, основных і середніх школ, центрів вольного часу і основных умелецких школ і заінтересовати іх до русиньского руху; в области культуры підхопити интерес о культуру здолы, ставляти надале на традиціях і вызанамных акціях із цілєм іх методічно і програмово зліпшувати; надвзяти контакты і розвинути сполупрацу зо Сполком русиньской молодежи Словеньска, глядати сполочны поступы в діяльстві; в каждом припадї ся мусить веце знати о діяльстві РОС, выступовати і діяти в интересі вшыткых, глядати сполочну реч о тим, што нас споє, а не выбивати енергію на конфлікты і непорозумія. Треба нам переоцінити уровень работы редакції InfoРусина, глядати актуальны, настолити регулярны і вышшу якасть выдань із цілєм заінтересовати читателів і звыштити число передплатителів. Рішыты проблемы внутрі РОС, комунікувати з організаціями і сполками в рамках Словеньска, роботу розвивати на шыршій платформі так, жебы ся стала якостнішою і на хосен вшыткых Русинів. Сполупрацювати з далшыма організаціями і інштитуціями на Словеньску і глядати можности проглублєваня взаемных одношін із Театром А. Духновича в Пряшові, Музеєм модерного уменя Е. Варгола в Міджілабірцях, Пряшівськым самосправным краєм, Главнов редакцієв народностно-етнічного выселаня Словеньского розгласу в Кошіцях, народностным выселанем про Русинів у Словеньскій телєвізіі і под.

• В статі П. Крайняка о 9. сеймі РОС ся пише, же Ваша організація хоче проглубити контакты з Русинами і русиньськыма організаціями за границіями Словеньска. Можете то конкретізовати? А што сполупраца з русиньськыма організаціями на Словеньску (яких є 12)?

– Сполупраца з русиньськыма організаціями за границіями Словеньска екзістує і проходить на полю культурнім, шпортовім і сполоченськым, главно з Польськом і Сербієв. Лем і треба дати на належну платформу і розвивати і так само з іншыма країнами, найближче з Україною. Сполупраца з далшыма русиньськыма організаціями на Словеньску не має заперты двері, покы ся найде добра дяка іх представителів глядати сполочны рішіння проблемів і далшого смерваня допереду.

• Тыж бы нас интересовал Ваш погляд на позаставліня членства РОС у Світовім конгресі Русинів і одход єй представителя зо Світовой рады Русинів як выконного органу СКР, як і Ваша позиція односно вступу РОС до Асоціації русиньских організацій на Словеньску, котра ся формує подля взору Підкарпатя і Мадярска, де уж такы асоціації мають, бо в будущности тоты ся стануть членами СКР.

– Позаставліня членства у Світовім конгресі Русинів поважую за великий недостаток в нашій работі, ведь РОС так стратила застрішя світового органу, котрый vznikнув на першій конгресі праві у Міджілабірцях. Ціла проблематіка членства у СКР і Асоціації русиньских організацій на Словеньску буде настолена на засіданю Выконного і Координачного выбора РОС, де бы мав быти приятый далший поступ, также тепер ближе ся к тому іщі не могу высловити.

• Перед 9. сеймом РОС по довгих роках стагнації і фактічної нечінности Містной організації РОС у Міджілабірцях ся тотя зась возрождать, зробили ся першы стрічі ці громады (сходзы). Можете о тим поінформовати читателів, як то є і котры люде ся активізують, жебы Ваша Містна організація РОС надвзяла на бывшу єй роботу в Міджілабірцях?

– Кінцём 2005 року возродила ся нова Містна організація РОС у Міджілабірцях, были зволены ей належны органы – выбор МО і Дозорна рада МО РОС, котры розвивають активну роботу міджі симпатизантами, міджі штудентами у фолклорнім коллективі Камяна, при выступлінях на сполоченських і культурных акціях. В повній приправі є 44. річний Фестиваль культуры і шпорту в Міджілабірцях, презентація проекту „Варгол Сіті“ – звязаного зо змінов іміджу міста – в Новім Садї у Сербії. Віриме, же ся нам подарить зорганізовати русиньский маялес а о далшых наших активітах ся читателі вчас дознають.

• Наконець, думате собі, же нове зложіня Выконного выбора і Координачного выбора РОС є спроможне зробити крок допереду і зактівізовати цілкове діяльство РОС у розлічных сферах культурно-народностного, сполоченського ці школьського жывота Русинів Словеньска?

– Кібы-м не вірив, же можемо зробити крок допереду і зактівізовати цілкове діяльство нашой організації, не міг бы ем ся дати на тоту нарочну работу. Вірю тому, же поступно vznikне тим людем добровольных і плаченных, котры ведно зо мнов ся попасують з проблемами Русинів і зато вшыткых в тым змыслі вызывам на сполупрацу.

При тій нагоді ся хочу подякувати вшыткым за гратуляції к мому зволіню за председу Русиньской оброды на Словеньску а зарівно їм одказую: кідь вас тягне сердце к Русинам, подыте ведно робити на іх благо так, жебы то было знати нелем у нас дома, але і за границіями Словеньска.

Мож повісти, же цілі і задачі, котры поставив перед себе і Русиньску оброду на Словеньску новый єй председа Владимир Противняк і возьме ся за іх реалізацію з новыма выконными органами РОС і в сполупраці з далшыма русиньськыма організаціями, корешпундують з нашыма, бо вшыткым нам на першій місці бы мало лежати на сердце, же то, што в русиньскім русі робиме, мать все быти на хосен Русинів, не наспак. Увидиме, што ся подарить зробити новому председови і новым органам РОС по 100 днях „влады“, ведь тільки часу волічі дають кожій новій владі, жебы ся указала, чо є спроможна, жебы выштартовала...

Розговор віє: А. ЗОУЛЯК

ПАСХА – ТАЙНСТВО ЛЮБВИ

Кідь молодой богатый муж пришов к Ісусови з просьбов о раду: „*Учителю добрый, што мам робити, жебы ем набыв вичный жывот?*“ (Мк:10,17) Ісус на него посмотрив, облюбив собі го і повів му: „*Идь, продай вшытко што маш, роздай бідным а будеш мати богатство в небі. Потім прийди, возьми хрест і наслідуй мене.*“ (Мк 10,21). Вопросів на тоту подію бы было много а много бы было і вшелияких одповідей.

Но тото вшытко є все лем під єднов стрішкови: є то Боже посмотріня на чоловіка в інтенціях любви к нєму. Любити дакого без того, жебы сьме дашто з того мали, мать жрідло в честноті, котра може быти закотвена лем а лем в Божій бытнотности. „*ПОГЛЯД ЛЮБВИ*“ є про нас вызов нашого Господа: „*Любте і вы єден другого так, як я полюбив вас.*“ (Йо:13,34)

А при тых словах ся не дадут обыйти слова Христовы, котры говорить о собі самім: „*Бо Бог так любив світ, же дав своего единородного Сына, штобы каждый, хто вірить в него, не пропав, но мав жывот вичный*“ (Йо:3,16).

Чоловік є способный любити, бо є сотвореный на Божій образ і Божу подобу. Божественна честнота любви тоту людську способность піднимать аж до надприродной христіаньской доконалости. Дорога любви к Богу і ближнєму не є можлива без Христа – Божого Сына. Він про нас і про наше спасіяня зышов із небес, тілесно ся зродив з Духа Святого і Марії Дівы, став ся чоловіком і пояснив таїнство любви Бога к людем і таїнство любви чоловіка к Богу. Одрыв, же тому таїнству чоловік порозумить лем через него, бо єго любов мала розмір смерти „*а то смерти на хресті*“ (Філ 2,8). Христів хрест нам тогды отворяет двері до честноты любви і до ціло-животного діалогу з Богом. В пракці є то ікона подорожнєго, котрый є на дорозі до Святого міста і переходить коло хреста. Зстане і підойме свої очі к Роспятиї любви. Тот момент вирішить, який духовной якості войде подорожній до Нового Єрусалима. Може то быти якась „ужас“ над Богочоловіком, котрый з любви к нам приїмать тіло і терпиль в нїм за наши гріхы. Може то быти якась „лоцлінку хреста“, котра одкрыє єго глушшу любов к Христови. Но може то быти і якась „натхненного обьятя хреста“, котра ствердить приєднаня ся к Христови і переживаня солодкости Божой любви. Бо на верьху вшыткых людських діл мать быти Любовь.

А настане в твоїй душі красне рано,

бо ті гріхы на хрест однесе Баранок.

Кідь ся так постараш о свое спасіяня,

Принесе ті радость світле воскресія.

(*Йосиф Кудзей: Пісня надії*)

Благословенне переживаня Пасхалных свят, духа віры, надії, воскресной радости і божественной любви жычіть вшыткым читателям Народных Новинк і оставать з поздравлінем ХРИСТОС ВОСКРЕС

о. Франтішек КРАЙНЯК, Міджілабірці

о. Мгр. Мірослав ПІНДРОХ, Снина

СЛАВНЕ ВОСКРЕСІНЯ

*Боже, слава,
Днесь Господь наш
Из гроба встает.
У тій доби
Нїт го в гробі.
Скоро рано
Терен смерти
Порубав.
Алілуя!
Співай, Йобе!*

*Тото рано
Впиш сі в память
З обдивом.
Выграй борьбу
Тяжку орьбу!
Розбий пута
Што тя мучать
Чеканом.
А дай силу
Церквы к ділу...*

*Тїш ся, віват!
Нїт про тя уж тма!
Нїт уж ани гроба!
Нїт уж ани страху
Протів пекла паху.
Господи, помож
Великым Йобом
Тяжких доб!
Славной Паскы
Впиш їм краскы...*

о. Мгр. Мірослав ПІНДРОХ, Снина

Обговорили барз важну ситуацію

8. апріля 2006 у Пряшові-Соліварі было засідання вибору Руського клубу – 1923, котре вів председа Мгр. Гавриіл Бєсکید.

Вибор ся занимав барз важнов ситуацієв, яка з вини негативного при-ступу бывшого председа РК – 1923 Штефана Секерака мать за наслідок комплікований правный став, котрый є споемый із незаконным діспонован-єм з Руським домом з боку споминаного Ш. Секерака, як і з фінанчним господарінєм, рішінєм судных спорів, пожадавок на уживаня пивничных просторів Руського дому з боку „VD Jednota COOP Prešov“, но главно з реа-лізацієв культурного і народностного посланя Руського клубу – 1923. Окреме бив обговорений способ перевзятя Руського дому правоплатным веджінєм на челі з председом Г. Бєсکیدом. Подля рішіня вибору РК – 1923, будуть пожадавки Єдноты рішены по перевзятю Руського дому формов особного рокованя за участи выбранных членів РК – 1923 і представителів Єдноты з цілєм, жебы была досягнута мімосудна догода.

Юдр. Петро КРАЙНЯК, Пряшів

Як „трєме русских богатырїв“ „окрали“ русиньскый народ?

Просто. І в рамках законів нашой „дірровой“ лєгіслативы. О чім є реч? О трєх „шпекулантах“, котры хотїли выбра-ти з новым веджінєм Руського клубу – 1923, а „выбрали“ зо вшыткыма Русинами на Пряшівщині, „выбрали“ з цілым русиньскым народом!!! Наїсто, ся тепер „в гробі обертають“ тоты Руси-ны, котры ся поскладовали властныма пінязями, жебы могли купити будову на ул. Масарїковій, тепер Главній 62, у Пряшові по потреби розвова культур-но-народностного жытота Русинів на Пряшівщині, жебы в тій будові мїг быти „Руський дом“ про Русинів.

Треба вірити, же тоты „вітечниці“ будуть раз за свої „грїхы“ терпіти. Ходем бы мали, кідь є вышша міць. Не може каждый собі робити, што хоче! Але за прикладами не треба далеко ходити, стагчї слїдовати справы у радїю і телевизїі, читати новинкы і часописы, там ся дізнаме, же вшытко є може на тім Словеньску. А кідь собі хоцьшто можуть доволити дакотры посланці Народной рады СР, дакотры члены влады СР ці чельны політїцы на Словеньску як репрезентанты жытєлів-волїчів Словеньска, чом бы сі дашто подобне не могла доволити троїця не святых, але „чортів у баранячїм кожуху“. Так бы ся образно дало повісти о трєх тых людях – ШТЕФАНОВИ СЕКЕ-РАКОВИ з Пряшова, КОНШАТІНОВИ БАРНОВИ і ПАВЛОВИ БІРЧАКОВИ з Кошіц, котры, будучі іщі правоплат-ныма членами вибору Руського клубу – 1923, заложыли НАДАЦІЮ РУСЬКЫЙ КЛУБ – 1923. А жебы єй могли заложы-ти, то мусли зложыти пів мїліона корун (а скады?!). І дати до заложї має-ток Русинів Пряшівщины, а то будову Руського дому в Пряшові і великый фондш із ним споемый. А тоту нада-цію потім легално зарєгістровали на Міністерстві внутрішніх діл СР а по

регїстрації, як новый властник у трєх особах, дали тот масток записати на новый субект – Надацію Руський клуб – 1923 до катастра негнутельного маєт-ку в Пряшові. І тым не порушыли закон, але трєс людєй без ганьбы і сумлїня „окрали“ вшыткых Русинів!!!

Кідь додобуду 10. апріля 2006 сучас-не платне веджїня Руського клубу – 1923 на челі з Гавриїлом Бєсکیدом пришло на Окресный суд у Пряшові, там ся дізнало, же Штефан Секерак стяг жалобу на нєго односно правоплатно-сти мїморядной громады РК – 1923 із 9. апріля 2005. А чом бы ся і натїговав з дакым, кідь „матъ в кешені“ масток а може собі з ним робити, што ся му хоче, ай із двома „штатїстами“ з Кошіц: завтра тот масток може продагть за пару мїліонів, або, наприклад, возьме собі увер з банкы на таких „малых“ десять мїліончїків і заручїть ся за нєго векшым маєтком новой надаціі. А кїбы не сплачовали тот уєр „трєме русски богатырї“, ніч бы ся не стало: банка бы їм взяла будову Руського дому і фондш ку тому, але десять мїліончїків бы їм зїстало!!!

Также, як видно, вшытко є може, а дакотры людєе суть і вшыткого схопны, докінця, і може, і спокійно в ночі сплять. Но на каждого раз доїде! Ходем треба в то вірити, бо інакше не матъ визнаам дашто робити, трапити ся на тім світї. І так сповнили ся їй слова, же „їм не треба членство, не треба нїяку культур-но-освітнї ани культурно-народностну роботу мїджі Русинами і про Русинів, їм треба бізнїс“. А тепер вшыткым указали, як ся то робити. Bravo, bravo, „молодцы“, лем так дале, може, же скоро „продате вшыткых Русинів“, як сьє сі „привластнили“ їх масток. Ведь вы „сьєе уж їх продали“, і самы сьєе ся так „запродали“!!!

Александр ЗОЗУЛЯК

БЫВ МІМОРЯДНЫЙ СЕЙМ РУСИНЬСКОЙ ОБРОДЫ НА СЛОВЕНЬСКУ

Хотят проглубити контакты

25. марца 2006 у Свіднику бив 9. сейм Русиньской оброды на Словеньску (РОС). Сейм бив скликаний о выше шість місяців скорше як мав быти, бо дотеперїшня председкыня РОС Анна Кузмякова ся vzdала своїй функції.

До Свідника пришло скоро 50 участнїкы сейму, з того было 23 делегатів із правом голосованя, зволеными своїма окресныма і містныма організаціями. На зачаток засіданя єго участнїкы у минутї тиха дали почливість пошершому вызнаамному представителєві Русинів на Словеньску, але і в мїджінароднім контексті, бывшому председови РОС, драматургови Театру А. Духновича – Васїлєви Туркови. Засіданя сейму вів член Выконного вибору (ВВ) РОС Ян Липиньскый. Справу о діятельствї РОС од послїднєго сейму місто А. Кузмяковой, яка із здравотных причїн не могла прийти на сейм, прочїтав член ВВ РОС Іван Бандурчїк. Справу о діятельствї Дозорной рады (ДР) РОС прочїтав єй председа Павел Дупканчїк. Як выпїнуло з рефератів, РОС досягла в послїднім часї в дакотрых областях успїхы, но дакотры заміры ся не подарило зреалїзовати. Тыкать ся то главно сфєры рїдженя і організаторьской работы, регулярного скликованя засідань ВВ і Кородїначного вибору (КВ) РОС, евіденціі членства, росшырєваня навчаня русиньского языка і культуры на основных і середніх школах, звышваня якостї розгласового і теле-візійного выслєланя в русиньскым языку, але ай сфєры фінанцованя культурных актївїт РОС і уживваня грантовых проґрамів МК СР. Делегаты схвалили Проґрамовы цілї РОС до 2011 року, коли буде списованя жытєлів СР. Єдною із важных задач в діятельствї РОС буде вырїшіня пожадавки на зрїдженя Музею русиньской культуры на Словеньску. Делегаты сейму в своїх діскузных выступах высловили тьж жаданя проглубити контакты з Русинами і русиньскыма організаціями за границями Словеньска, але частю тьж было чути крїтику сповакїзаціі літургїчных обрядів у русиньскых парохїях і протїрусиньскых поліцій Греко-католицького єпіскопства у Пряшові. Делегаты крїтїчно оцінєвали і сучасну ситуацію коло Руського дому в Пряшові і дали пропозицію рїшыти тот проблем скликанєм сполочної членьской громады членів Руського клубу – 1923 з боку Штефана Секерака і з боку Гавриїла Бєскїда.

Пободїі наслідовали волюбы нового КВ і ВВ РОС, як і председа РОС. Членами КВ РОС ся стали представителї окресных і містных організацій РОС, як і представителї дакотрых русиньскых організацій на Словеньску. За нового председа РОС бив зволєный Владимир Противняк із Мїджілаборець-Выдранї. З перевагов голосів здобыв доверу делегатів перед другим кандидатом на функцію председа – Мілошом Стрончеком зо Свідника. В. Противняк є родаком із Выдранї, мать 54 років, робить як самостатный референт на організаційнім одборї РСУ в Мїджілаборцях і є довгоріччїним председом приправного вибору Фестивалу культуры і шпорту в тім місті. За членів ВВ РОС были зволєны: Феодосїя Латтова з Пряшова, Ян Липиньскый із Братїслава, Мірослав Кереканчї із Гумєнного, Штефан Зїма зо Старой Любовні, Влада Оцетнїкова зо Снїны і Мірон Країковїч зо Свідника. За председа ДР РОС бив зволєный Павел Дупканчїк із Мїджілаборець. Окремым пунктом проґраму мїморядной сейму было схвалїня зміны Станов РОС, подля котрой містны і окресны організації будуть мати правну субектївїту. На сеймі было вырїшено, же центром РОС буде і надалє Пряшїв. В Пряшові зїстає і центр редакцій ІноРусина з тьж, же Анна Кузмякова была повірена веджїнем редакціі до кїнця юна 2006. Потім буде выписаний конкурз на функцію шефредактора, так як то укладають Становы РОС. На конець сейму председа пропозиціной комісії Александр Фецура з Гумєнного прочїтав узнесєня.

Треба вірити, же цілї і задачі, котры были обговорєны і прїятны на тім сеймі, будуть ай у реалнім жывотї русиньского руху і главно на хосєн Русинів Словеньска сповнены.

Юдр. Петро КРАЙНЯК

„Порожніма бісїдами ся не зробить ніч, а так єм попробовав многы річі змінити...“

Дня 4. апріля 2006 ославив 60 років свого жытота прїматор міста Мїджілаборцї – Мірко КАЛИНЯК. Округлый юбілєй є часто часом, кідь ся людєе звькнутъ обер-тати дозад, і оцінєвати свій жытот, свою роботу. Зато сьєе і мы задали панови прїматорови пару вопросів:

• Пане прїматоре, у функції газды міста Мїджілаборцї сьєе уж другый волюбный період, кідь ся в думках вернетє на зачаток, як сьєе пришли к думчї – кандидатвату на місце прїматора а чом сьєе ся тогды так рїшыли?

– Каждый чоловік мать яксь предствы о місті, в котрім жыє, а я єм в Лабїрцї жыє а жыю уж довгы рокы. На основї свого познаня, на основї того, што чоловік перєчатїть, зо жывотных скусєностей, з того, же чоловік ся стрїчать з розлїчными людьми, приїде раз к думкам: тото бы-м зробив інакше, то бы єм хотїв змінити, тото бы ся могло докінчїти, зачатї, зробити єдно, другє... Можности суть, лем їх не знаме хосновати. А так сі раз чолє-вік повїсть: треба попробовати, бо бісїдовати ся дасть велє, но порожніма бісїдами ся не зробить ніч. А так єм попробовав і я.

• А як то было на самім зачатку прїматорьской дорогы? Істо сьєе мали свої планы, предствы о тім, што бы сьєе хотїли робити а як. Но яка была скучотность по Вашім наступї до функції? Дарило ся робити вшытко так, як сьєе собі перед тьм думали?

– Людєе мї дали свої голоса а з надїйного кандидатєа ся став прїматор. Уж оставало лем ся пусти до работы. Но нараз пришла твер-да реалїта: хыбовали пінязі, были ту довгы, о котрых перед тьм ніхто не бісїдовав, были ту проблемы, котры ся рокы не рїшыли, а треба-ло їх вырїшити чїм скорше а чїм ефєктивїше. То уж не были даякы візі або предствы, же вшытко піде як по маслї. Пришов твердый, каждоденный жытот і бої.

• Подарило ся Вам сповнити то, што сьєе на зачатку хотїли? Як оцінєте свою роботу тепер, з одступом часу?

– Першы два рокы были барз тьжкы, бив то час стабілізаціі, фінанціі было мало, но і так ся нам подарило докінчїти дакотры річі, котры ту были розробєны уж рокы: докінчї-ла ся чїстїчка, котра по семох роках зачала фунґовати; докінчїли сьєе складку одпадів а направили ся і дакотры далшы недостаткы, чїм ся вырїшив главный проблем міста, а то екологія. Тото вшытко были проблемы, котры были барз важны, но про обычайных жытєлів міста были невидимы.

Найважнїшым проблемом міста была, но жаль доднєшє і остала – висока незаємнас-ность. Тото поважую за великый неуспїх. А ай кідь ся нам подарило надвзвєзати добру сполу-працу з польсков сторонам і прїятнїтнї до міста даякы інвестїціі, і так є незаємнасность

надалє висока. Я собі добрі усвідомлюю, же таких мелєнькых міст як Мїджілаборцї є на Словеньску велє, а кжде з охотов прїва-тять инвесторів, котры дадутъ людєм роботу. Жаль, мы сьєе далеко од центра штату, на кїнци рєпубликы, а знам, же ся ту людєм жыє тьжко, но не перєстаю вірити і робити вшытко прото, жебы і наш кут „русиньского світєа“ бив обявєный. Вірю, же і через туристїчний рух, через нашу русиньську культуру, наше містєчко дакус ожыє і же то буде в будучности на хосєн людєм і місту.

• Наш юбілант, прїматор Мїджілаборець – Мірко Калиняк.

Як другый найвєкшыи проблем ту віджу ромску популєцію. Не є проблем забезпечити фінанціі, через проекты або гранты. Не є проблем поставити хыжы, опрavitи будовы, высадити паркы, але перевыховати чолєвика, котрый мать інакшу менталїту, культуру, звькы, способ жытота, ся не дасть. Фурт буду гварити, же тот проблем ся дасть закрьвати, але тьжко є го рїшыти. А главнї ся до того нікому не хоче: ані мїмовладным організаціям, ані самому штату. І так собі думам, же є великым успїхом, кідь сьєе доказали заместнати коло 200 Ромів на актївачны работы, за помачї котрых ся каждоденно утрїмує чїстота міста.

• Є достъ медїалїзованє, же в Мїджілаборцях ся в тїм часї реалїзує проект „Варгол Сітї“, як Вы видитє до будучности тоту перспектїву міста? Достъ велє ся всьгды бісїдує о плусах того проект, о розвиванї туристїчного руху, о перемїнїю міста. Але кжде палїця мать два кїнци: кідь мать дашто плюс, муситъ мати і мїнус, або в нашім прїпадї то не платитъ?

– Самособов, є то проект, котрый може в значній мїрі помочї при розвиваню не лем міста, але і нашой культуры. Но мы не хочєме, жебы тот Лаборець вызєрєв як цїркусовє місто. Хочєме выбудовати місто, в котрім

ся будуть добрі і прїємні чути нєлєм гостї, туристы, але і нашы домашнї людєе. В чїм я ту віджу проблем: людєе не барз знають, же мы можєме хосновати пінязі з проекту лєм в становєных рамках, можєме мїнити лєм то, што належить місту, можєме поправляти лєм містьскы будовы, ходникы і т. д. Тепер не роздумую над тьм, яка буде друга або третя етапа перемїны міста, але думам на то, як будуть выєраты прїватны будовы, котрых ся наш проект не можє дотулити. Будуть бітовы сполочєнства схопны приспо-собити ся сполочної концепціі міста? Будуть способны забезпечити собі ходем затєплїня будов із новыма фасадами, чїм бы ся хоць лєм малєнько змїнив взьяд улїцє? Знам, же то є великый тиск на фінанціі жытєлів міста, але на другім боці, може пінязі ся їм вернутъ в подоби меншых накладів на тепло. Знам і то, же в тых бітовках жыють людєе вєкши-нов старшы, котры роздумують куде інакше як молоды, а треба глядати компромїсы і способ, як тоту ситуацію вырїшыти. Тепер то може не вызєратъ аж такє актуалнє, але єдного дня ку тому приїде.

• Мїджілаборцї суть русиньскым містом, видитє в тім дяку перспектїву міста до будучности?

– Перспектївных планів може быти велє. Є ту велє работы в каждый области жытота міста. Я єм рад, же конєчнї ся в нашых людєх розрузув процесс істого самосвідомлєваня. Жыєме в Европі, котра є мультїкультурна, а прыви такі малы народы, як сьєе мы Русины, мають в днешнім світї зєпену, лєм то треба знати выужыти. Єм рад, же ся в нашых шко-лах учїть русиньскый язык, же ся розрузала і работа на полю культуры. Самособов, то не є заслуга моя, є то заслуга главно русиньскых свьачєнїкїв і учїтелїв, т. є. русиньской інтел-лігенціі. Я особнї підпорую тоты актївїты, а єдною із перспектїв в розвиваню міста може быти прыви дорога через розвиваня нашой русиньской культуры. Але ту віджу велику задачу главно про Русиньску оброду на Словеньску.

• Кїбы сьєе іщі раз стояли на самім зачатку прїматорьской дорогы, пішли бы сьєе до того зьєс?

– По правді, кідь бы єм іщі раз мав стояти на зачатку, ішов бы єм до того зьєс. Думам собі, же моя работа не была марна, зробило ся того досрєдкы велє. Но треба повісти, же то не є вшытко лєм чїсто моя заслуга. Фурт ту были а суть і далшы людєе, просты обыватєлї міста, людєе зо своїма старостями і радостями, котры собі все чєстно робили свою робо-ту, а прїтім помагали розвивати місто, за што їм вшыткым од сєрдця дякую.

І мы дякуєме за розговор а до далшых років жытота жєлєме прїматорови Мїджілаборець вшытко найлїпше!

Розговор вєла Алєна БЛЫХОВА

РОШКІВСКА ТРАГЕДИЯ

(В АПРІЛЮ ТОГО РОКУ МІНЕ 60 РОКІВ ОД ТРАГІЧНОЇ СМЕРТІ ШЕСТІХ МОЛОДЫХ ЛЮДЕЙ ІЗ РОШКОВЕЦЬ)

І по многых роках ся не дасть забыти на тьжко пережывєны днї другой сьвітвой войны. Іщі тьжко забыти тьм, котры почєс той страшной войны стратили козоь зо своїх близкых.

Быв першыи рік по скїнчїню войны. Настали велїкодны свьята. На Вєликодный вїваторєк велє молодых і старших людєй із сєла Рошкїцї ся выбрало до сусїднєго Сукова на Службу Божу. Быв тєплый ярный дєнь. По літургїі тоты людєе по группах ся вертали домів. Впередї ішли молоды, діткы і парібци. Ішли, бісїдуючи. А мали о чїм єговорити. Были мїжї нима і такы, котры недєвно ся вернули доміє із фронту і мали на што споминати. Перша група дівок і парібкїє приблизовала ся ку Рошкїевським Рївням. Мусили їти за пунктєв. До войны людєе ходили дражков через луку Рївнї. Но почєс войны нїмєцькы воєцї на Рївнях заміновали шьирокый пас луку протїтанковьма довьгьма мїнами. Заміновали луку од берега Цїньєова і берег на Лозинах. Кідьже нїмєцькы воєцї не одышли зо сєла як плановали, цілє замінованє поле огородили плотом із коляного друту. На плїт повїшали таблїчки з велїким написом „MINEN“. Пїзнїше, при скорім одходї Нїмцїв, не застєшли спрятати плїт із таблїчками. Тьжко о замінованім полю знав каждый. І руськы воєцї-мїнєре мали о то менше работы. Одміновали поле близко драгы. Останнї мїны зохабїли в землі. На ручку мїны, котру мїстами было видно зо землї, прїєззали довьгїи телефонный друт. Мїну витягали зо землї. Єдна так витягнута мїна лєжала на шаркпї близко драгы. Тот, хто ю витягє зо землї, не выбрав є мїны розбушку. Тьжко гадати чом, буть не знав, а може ся і бояв. А так мїну з розбушков зохабїв лєжати на шаркпї близко драгы. Было і видно надалєко.

В першїи групї дівок і парібкїє ішов ай Іван Прохьєра. Як ся приблизовали к мїні, Іван спомїдїи останнїх парібкїє і дівок выбіє допереду, выбіє на шаркпу к мїні. Крїчєв:

„Слухайте, парїбци і діткы, тепер вєс пару зложу на землї!“ Марнє было крїчаня і одєваряня дакотрых парібкїє, же мїна може выбухнути. Дакотры зачали втїкати драгов. Іван істо думає, же мїна, котра лєжала на шаркпї, уж была без розбушкы. Вхоплїв ю обидвома руками, підняв верь себе і – шмарил на драгу мїджі парібкїє і діткы. Мїна выбухла. Івановє тіло розметало надалєко од выбуху. На дразї якы косов підкосєв вшыткых, котры іщі в тім часї стояли поблизку. Зїстали лєжати ранєны і мертвы. Котры были лєгше ранєны, спамя-тали ся. Зачали втїкати до сєла. Выбух мїны вєстрашєе людєй у сєлї. Лєм зьбыхали і чєкали яку новїну тот выбуєх принєсє.

Быв то страшний поляд про людєй, котры ся драгов понаглїли на місцє выбуху. Настав велїкий плач. Людєе спознавали мертвых. Каждый глядаєв своїх близкых. Ранєным было тьжко помагати. Не было нічоє на завєваня ран, не было нїякых обьєзів. Людєе робили што моглї і помагали як знали. Дакотры біжали до сєла по потрібны річі. На дразї зїстали лєжати мертвы.

Іван Прохьєра. Єго тіло было розметанє надалєко і єго старый отєч пережывєв велїкий жаль, кідь муситъ тіло мертвоєго сына зно-

шати по фалатках до плахты.

Марїя Цапцарова. Молода дівожка. Лєжала на дразї як кобы спала. Іщі у своїй руцї тримала молитвєнну книжочку. Нїяка помїч уж єй не пробудила до жытота. Дома было велє плачу і жалю за молодєв дівок.

Андрїй Черєвєк. З мертвых бив наймолодшыи. Лєжав сєред драгы обернутый тварєє к землі, як кобы хранив свою тварь. Як пришла к Андрїєву єго мати, з велїким плачом обєрнула тіло сына і стала єо будити. Крїчала:

„Андрїйку, сыну мїй, вставай горї. Ты не можєш вєртити, кідь ты іщі молодєнькый. Ты іщі ани не жыє.“

Марнє было материнє плаканя і наріканя, Андрїя нїяка помїч ани материн плач і слзы не пробудили до жытота.

Михал Шпак. І він лєжав сєред драгы як кыбы спав. Остра черепина прорєвала му грудї. Поранїла єго молодє сєрдцє. Про єго близкых жалъ бы о то векшыи, же іщі лєм недєвно, перед пару днями, ся вернувє доміє із фронту. Перєбывє воїну і фронт без поранїня. А в тот дєнь своє смерть нашоєв близку родного сєла.

Михал Мєлнїчак. І Михал бив выслужєный фронтый воєк. Вернувє ся доміє здравый. Тїшыє ся з молодого жытота. І він у тот дєнь ся не вернувє із цєрьквы доміє живый к своїм роднїам і найближшым.

Гєлену Халчєкову тьжко ранєну іщі в плахтї принєсли доміє. На постелї плакала од велїкой болєсты. Крїчала на свою маму, клїкала ю к собі. Мамє не была дома. Іщі ся не вернула доміє із сукїевской цєрьквы. Походила зо Сукова і стримала ся у своїй сєстры. Як ся дознала о нещастю, якє ся стало нїже сєла, з велїким страхом і жалєм драгов біжала доміє. Покры пришла доміє, Гєленка уж была мертва. Мату уж не бирєвала плакати. У велїким жалю говорїла:

„Боже милый, чом єсь прыви менє так покєрєв. Такой на зачатку войны загынув мї муж, отєць моїх дітєй, при налетї на Мїджілаборцї. А тепер, уж по скїнчїню страшной і проклятой войны, од мене берєш і мою дієву.“

Андрїй Шантєа бив тьжко ранєный, лєжав у гумєньскім шпїталью. Як мертвоєму в сєлї зєвоили і на цїнтєрю выкопали яму. Но на велїкє чєстє, докторам ся пощастило Андрїєвє жытот захранити.

Велє молодых людєй было поранєных. Дакотры наслїды своєо поранїня несли і несуть аж до кїнця своєо жытота. Коло цєрьквы бив сполочної поєрїб шестєх молодых людєй, котры сьїй жытот мали іщі лєм перед собов, але страшна наєода їх жытот прєрєвала. В цїлїм сєлї было велє плачу, смуткы і жалю. Смутило цілє сєло.

Жаль, но тьжко повісти чом, але на місцї той трагедїі доднєшє не стоїть нїякы памятник чї хрєст, ходем камїнї ці деревяный колєк, котрый бы прїпомнєв мїсце, де колись выгєсли жытєвы стєлєх молодых людєй із Рошкєвець.

Штефан СМОЛЄЙ, Мїджілаборцї

• Святочний програм ослав юбілею Театру Александра Духновича у Пряшові і ёго Піддукляньского умельцького народного ансамблю 25. марта 2006 у споминанім театрі зачав отворінем фотовыставкы з історії драматічного колектіу, котру приправив працовник Театралного інштитуту з Братіславы Олег Длоузі (справа).

Хоць двараз без електрикы, але веселость і добра налада зістали...

Де? На ославах 60-ых народенин „Українського національного театру“, од 15. 10. 1990 Театру Александра Духновича в Пряшові, 50 років од заложія „Піддукляньского українського народного ансамблю“, од 1990 р. Піддукляньского умельцького народного ансамблю, і 60 років од першой премеры в театрі, а то Ой, не ходи, Грицю. З тьма трёма юбілеями суть звязаны три датумы: 24. 11. 1945, 5. 12. 1955 і 2. 3. 1946, котры были святкованы вшыткы нараз 25. 3. 2006, спершу во великій салі театру, потім в естрадній салі в будові над кіносалов Клуб у Пряшові.

А чом двараз без електрикы? Бо тільки раз выпла електрика, а то почас выступліня фольковой группы Жобраці і почас выступліня ПУЛБС-у. Тоту сітуацію жартовнов пригодов надлегшы протагоніста Жобраці, знамый і популярный герец і модератор, але й співак і музикант – Михал Гудак. Але же то не бые ниякій жарт у театрі, то сьме ся пересвідчили, кідь сьме в далшых днях переходили коло театру, де електрикарі оправляли електрику, жебы ся то не повторило. Также вернийме ся на зачаток святочного дня.

Зачали го своїма выступлениями іщі у фоае театру на отворіню выставкы фотографій працовник Театралного інштитуту в Братіславі Олег Длоузі, директорка того інштитуту Сільвія Гронцова і директор ТАД Маріан Марко, дале у великій салі вступом спершу конферансьеры Ярослав Саболова-Сисакова і Йозеф Михал, котры почас своїх выступів прочітали і поздравны писма, міджі нима і од бывшой успішной хореографкы ПУНА Меланії Немцовой (мож го ціле прочітати долов вправо), а потім директор театру Маріан Марко (ёго цілий выступ приносиме горі вправо) і ведуча одбору культуры Пряшівского самосправного краю, од котрого театр діставать фінанці – Евы Арваёвой. Тото творило офіціалну часть святочного дня.

Курся хочу приставити при спомянутій выставці фотографій з історії театру зо замірнянем главно на далшых штирех юбілантів, котры уж не суть міджі нами, але які много того зробили про театр і стали ся знамыма – на артистів Павла Симка (7. 4. 1926, Чуколавці – 9. 12. 1981, Пряшів), Николая Симка (7. 6. 1921, Чуколавці – 1. 4. 1982, Пряшів), Осифа Фельбабу (тыж режисер і директор театру, 12. 4. 1921, Вербязж на Україні – 12. 5. 1995, Пряшів) і Осифа Корбу (13. 5. 1921, Хмельова – 2. 11. 1988, Пряшів). То суть коріфеї того театру а вышло праві так, же при вшыткых штирех того року собі припоманеме їх недожытый юбілей, также наконець тых юбілейів ся святковало аж сім. Автор экспозиції той фотовыставкы з архіву споминаного інштитуту О. Длоузі заспоминав собі на то, як ся ёго судьба звязала з театром-юбілантом, але і з герця-юбілантима, о котрых говорив із великов почли-востів і узаніем. Так істо подяковав женам двох із помершых герців-юбілантів – Анні Симковій і Марії Корбовій (а яке інакше – тыж бывшы геречкы) і зятві О. Фельбабы, герцёви театру Александри Кучеренкови, як і бывшому герцёви, режисерові і директорові того театру – Ярославови Сисакови, котры на выставку пожычили фотографії зо своїх приватных архівів, чім ся ціла выставка збогатила.

По отворіню выставкы у фоае і отворіню ослав

• Темпераментны танцюрісты ПУНА-а завершыли святочный культурный програм в юбілюючім Театрі А. Духновича в Пряшові.

на сцені великой салы зачав ту красны культурный програм, у котрім выступили колегове з Театру Йонаша Заборьского в Пряшові, співаці з уривками з музикалів – Яна Малёва і Славомір Бенко, бубнар-танцюрісты Ян Іван і Штефан Туранскі, фолькова співацько-музична група Жобраці на челі зо шовменом того вечора – Михалом Гудак, молодшым, молода співачка-солістка Маріанна Железна, вшыткы герці драматічного колектіу ТАД із короткым уривком із гры Ідіот Ф. М. Достоевского, а наконець співаці і танцюрісты ПУЛБС-у. Програм ся публіці любив, о чім свідчили великы аплавы, лем кус го нарушыла спомянута вымушена тма у салі. Але і так люде были веселы, щастливы, і такы одходили зо салы на святочну рецелцію і забаву при тонах різкой музыки в естрадній салі в будові над кіном Клуб.

• Красным голосом і прекрасныма русиньскыма народныма співанкыма вшыткых порадовала талантована Маріанна Железна.

Я, но може нелем я, чекав ем веце од драматічного колектіу театру, котрый днес належить міджі узнаваны професіональны театралны колектівы нелем на Словенську, але і за ёго границями. Кілько є за нима успішных премьер, репріз, выступлінь, котры несподівали і нарочного позерателя і любителя театру, докінця і того „роспещеного“ в Братіславі. Тот але на святочнім галавечорі ся представив барз скромно – з єдным барз куртым уривком із Ідіота. А праві од нёго ем чекав, же буде на сцені доміновати, ексцеловати, ведь мать з чім!

Святочный день перешов до святочного вечора а скінчив ся про многих аж над раном, бо забава была барз добра а з нёй ся тяжко одходило. Але вшытко ся раз кінчить, так ся скінчили і ославы спомянутых юбілейів русиньской культурной інштитуції і Русинів. І зась чекать вшыткы у Театрі Александра Духновича в Пряшові і в Піддукляньскім умельцькім народнім ансамблі каждоденна нелегка работа, жебы зясь потышити позерателів у Пряшові, по нашых селах і містах, но і за границями. Желаме вшыткым тым, котры нам роблять радость і духовно нас збогачують, як і збогачують русиньску культуру і культуру вообще, жебы їм ся то дарило все ліпше і ліпше і іщі довгы-предовгы роки. А. З., фоткы автора

Велика вдяка вшыткым, што збогачують наш духовный жылот

(Святочне выступліня директора Театру Александра Духновича в Пряшові – Маріана Марка на святкованю 60 років од заложія театру, 50 років од заложія ПУНА і 60 років од першой премеры театру)

Добры вечур, важены гості, милы колегове,

похопив ем, же театр потребує директора на то, жебы при таких подіях, яка є і днес, кідь сі припоминаме 60 років од заложія нашого театру, 50 років од взнику нашого ансамблю і 60 років од першой премеры театру, выступив на сцені і повіе дашто барз перешлекуоване і нудне. Главні, жебы тому никто не розумів, а найліпше – ани він сам. Также майте зо мнов дакус

ю закладали, розвивали, плекали, котры і тепер ся снажать, жебы тот наш театр служыв вшыткым людем. А хотіло бы ся мі спомянути каждого, бо добрі знате, же театр – то не суть лем умельці, котрых видно на сцені, то суть десяти-кы людей, образно повіджено, за кулісами: драматічны авторы, режисеры, драматургы, авторы сцены, музыки і костюмів, ведучі колектіив, хореографы, корелетиторы, капелмайстры, звукарі, освітлєвачі, сценічны техніці, гардероберкы, маскеркы,

• З коротков сценков із гры Ідіот ся скромно представили члены драмколектіву ТАД, котры ся могли в тім гала-програмі ліпше запредентоваати, бо мають з чім.

терпезливости.

Сів ем за стіл і зачав ем писати – як то было кінцем 1945-ого року і зачатком 1946-ого року як ся закладав театр, яка была перша ёго премера, як ся розростали і здоконалєвали обидва умельцькы колектіивы. Потім ем сі усвідомив – кому тото вшытко хоч повісти і припадало мі так, же яйце хоче учіти курку. Зато радше ем ся верну до свого дитинства, бо в театрі оставаме цілий жылот дитми.

Мали сьме дома радіо з полотном спереду, было веке як тоты днешні, модерны, але замале на то, жебы ся там помістили вшыткы, кого ем там чув. Наісто сі тото радіо дакотры памятае, бо сьме в нім были. Не спомяну сі на вшыткы голосы в нім, але відів ем ту днес пані Аньку Сумкову, Настю Югасову, Аньку Бітнерову, Машу Корбову, Марьку Мачошкову, Рудолфа Смотера, Машу Грабовску, Реіну Яроцкову, Яра Сисака, Мікіго Ляша і іншых. Їх голосы і тоты люде про мене были дачім, што ся не дасть ани описати... світлом, сонцём, потічком, луков, лісом..., дачім барз великым.

Так ем сі усвідомив, же кідь інштитуція мать свято – то не суть машыны, заряджія, будовы, але конкретны люде, котры

столярі, шоферы, упрятовачкы, вратниці, шатнярькы, курчі, гасічі, адміністратівны працовницы, секретарькы і т. д. Вшыткы ся снажать, жебы каждая премера, каждая репріза, każde наше выступліня было штонайлїпше, штонайлїпше, жебы наша работа приношала людем радость і щастя.

І про мене є великым щастём, же могу ту стояти, великов честём, же могу ся Вам подяковати. Моя вдяка належить каждому, хто холем маленькым зернятком припоміг к тому, же днес можемо ославлєвати такы красны юбілейі. З почли-востём ся кланям тым, котры закла-дали тот театр, што в тяжкых часах розношали радость нелем по нашім реґіоні, але і по цілім світі. Велё з них уж не є міджі нами, і їм належить вдяка. Схыляю ся перед тьма, які і тепер суть охотны робити вшытко про то, жебы збогатити наш духовный жылот. Хочу ся поклонити і тым з того полотняного радія. Вшыткым Вам з цілого серця дякую!!! І желам Вам щастя, успіхы і міцне здорovia. А нашому театру і ансамблю много успішных премьер, стовкы репріз і неконечны аплавы.

Sláva umelcom, ktorých ohnivý duch bojuje za česť svojho národa

(Поздравне писмо бывшой успішной хореографкы „Піддукляньского українського народного ансамблю“, днес Піддукляньского умельцького народного ансамблю – Меланії Немцовой)

Vážení a milí moji bývalí kolegovia, oslavujúci dnes pekné a vzácne jubileum súboru, v ktorom sme spoločne prežili niekoľko krásnych rokov a chvíľ. Dovoľte mi, aby som Vás všetkých zo srdca pozdravila a popriala Vám ešte veľa zdravia a pekné snečné dni života.

V starobe niet krajšej útechy, než tej, že sme všetku silu svojej mladosti vložili do diela a tvorby, ktoré s nami nezostali.

S nevšednou láskou som po celé tie roky v súbore vyberala to najlepšie, najpotrebnejšie z folklóru, bohatstvo nad bohatstva, aby sme patrili medzi tých najlepších reprezentantov. A my sme spolu naozaj boli tí najlepší. Myslím, že sa nám to darilo, čoho dôkazom bolo 17 choreografií, ktoré sme spolu zrealizovali v 17 celovečerných premiérach. Často ma moji priatelia z nášho fachu prehovárali, aby som odišla z PULS-u, že budem mať väčšie možnosti atď... ale moja odpoveď však vždy znela „pracovať sa dá všade a mne sa tu páči, tu je moje miesto!“ Zostala som. A nikdy som to neoľutovala. Ako by som mohla nechať „moje deti“, na ktoré som bola sice niekedy príliš prísna, ale chcela som len dobre a bez toho by sme sa neboli zaskveli s úspechom takmer po celom svete. Nedalo sa túto prácu nemilovať, nedalo sa nemať rád ľudí, ktorí hodiny a hodiny drelí na sále, nedalo sa neprenášať skvosty cez Vás, moji milí tanečníci, chlapi a dievčatá, na javisko a nezanechať cez Vás čosi aj ďalším generáciám. Taká nevšedná láska to bola. Keď som tvorila a vymýšľala tance a kompozície, vždy sa mi zdalo, že sa prenášam do rodného domu, že počujem cimbal mojej mamy, že počujem nesmierne množstvo krásnych piesní ľudí, ktorých som spev zachytila na magnetofónovú pásku a preniesla do 11 kníh, že objímam svoj rodný kraj, nadovšetko milý môjmu srdcu. Považujem sa za šťastného človeka, pretože som mala možnosť pracovať s talentovanými ľuďmi, z ktorých väčšina cítila tak ako ja a nech som robila čokoľvek s Vami, týkalo sa to vždy toho, čo som mala najradšej – našu zem, nášho človeka s jeho tradíciami a jeho veľké srdce.

Oslavujte a buďte hrdí na to, čo ste stvorili, zachovali a nesmierne hodnoty naše ukázali svetu. Sláva umelcom, ktorých ohnivý duch bojuje za česť svojho národa.

S vřucným pozdravom

Vaša Melánia Nemcová

• Успішний фольклорний колектив ШАРІШ Мілк Аґро Основної умілецької школи М. Мойзеца в Пряшові. Фотка з архіву автора.

ШАРІШ іде до Америки

Дітський фольклорний колектив ШАРІШ Мілк Аґро, який робить при Основній умілецькій школі М. Мойзеца в Пряшові, у 2005 році святкував 10-річний ювілей свого діяльності. Доднесь має за собою більше 600 виступів дома і за границями Словенська. Регулярно виступає в програмах, які організує місто Пряшів, Основна умілецька школа М. Мойзеца в Пряшові, Русинська оброда на Словенську і інші культурні організації. Є учасником окресних, крайських і цілословенських конкурсів і преглядок. З домашніх акцій треба згадати фестиваль у Выходній, Кривянах, Гуменнім, Міджілабірцях, Раславіцях і под. Дотепер репрезентовав шаріський і русинський фольклор в Булгарську, на Україні, в Польську, в Чеську, в Сербську і Чорній Горі, Ракусську а в минулому році успішно абсолютовав виступіна в Японську.

Колектив творить коло 35 членів. Суть то діти і молодеж із Пряшова і околиці: співаці, танцюристи і музиканти. Пропагують народні співанки і танці з регіону Шаріша і русинського етнічного северовиходного Словенська. **Од 16. мая до 6. юна 2006 на позвання Карпаторусинського общества (Carpatho-Rusyn Society) в США з центром у Піттсбургу возьме участь на святкованні 30-річного ювілею закладіння колективу СЛАВЯНЕ і на 50. Піттсбурьскім фольклорнім фестивалі. Окрім того виступить 8-раз у навколишніх містах недалеко од Піттсбургу. Й. ПИРОГ, ведучий колективу**

• В заключній сцені культурного програму на кінці першого дня 8. Світового конгресу Русинів 24. юна 2005 у польській Криніці виступили члени фольклорних колективів Славяне з США і Шаріш із Словенська. Фотка А. З.

Молода генерація ся наворачтєть к історії

Таке конштатованя см высловила по навчіві представлїня драматїчного колективу Фарма в яскїні, котре было 17. марта 2006 року на Малій сцені Театру А. Духновича у Пряшові. Шкода лем, же на малій...

І кїдь атмосфера представлїня была коморніша – герці мали ближє ку позерателям, але і навчївницї сидїли цалком близко, дотыкали ся еден другого, што підкрїпило цілковий замїр представлїня, предї лем дакотры про недостаток місця на сидїїна мусили ся спокїти з місця на стоянє, а і тих малы просторы, в котрых ся представлїня одбывало, нукали поскромно. Празький колектив молодых герців (суть то студенти ДАМУ і конзерваторїсты, котры походять з Французька, України, Чеська, Словенська і Шпанельска) ся представив фрагментами зо своїх двох інсценаций.

Една была інспїрована тематїков выстагавалецтва в 30-ых роках минулого стороча, кїдь люде одходили за роботом – были то главны жьтєлі найхудобнїших регіонів выходного Словенська, мідкі котрых ся рядили і Русини. У звязї з тым vznikали співанкы з тематїков выстагавалецтва, котры ведно з писмами родинї „із-за моря“ были інспїрацїєв про vznik інсценаций. Молодий режїсер Віпан Дочоломанскї ведно із своїм колективом перешов шаріський і русинський села, в котрых позберав материал – писма, стародавны співанкы, послушав необычайны росповідї обычайных людеї. Виступлїня спєстрила своїм співом і знама русинська музикологїчка і фольклорїстка Др. Анна Деревяникова, котра была про молодых артистів порадыньєв у вопросах походжїня співанок з того періоду.

Другов частєв виступлїня був фрагмент із представлїня Чекарня, котре vznikло на основі далшої історїчної подїї – вьывожєня Жьдїв зо Словенська до концентрачных лагрів. Молодий режїсер собі выбрав конкретну „чекарню“ – вла-

кову станїцю „Žilina – Záriečie“, де був еден із найвєкшых збірных таборів на одвоз Жьдїв до концентраків і выбрав собі на основі особного контакту осуд конкретної родини – пекаря і єго дївки, котрї бы ся ани не приснило, же і єї одвезут до концентраку, бо єї отець був про „рішу“ як пекарь потрібный.

Представлїня авангардного колективу Фарма в яскїні – Work demonstration было частєв проекту русинської фотографї Луції Німцєвой, котра походить із затопленой області – зо села Старина і тьж зо собов несе судьбу недавной минулости, кїдь в інтересі „вышшых цілів“ заплатили своїма судьбами, а не раз і жьвотами, обычайны люде. Якраз тот подїя – добровольно-насилне выстагаваня семох русинських сел, котре ся дотупило і єї родини, было інспїрацїєв на створїня проекту Руснаци – гляданя страченой домовини, котрї ся єї за фїнанчній помочї фондів ЕУ – програму про молодеж подарило зреалїзовати. Як сама признала, фотографї, котры позберала од родин із выселеной Старинської долини, і єї припоминають страчену домовину – місце, де ся народила і жьла зо своєв родинов, місце, котре стратила навсе і нїгдє на світї го уж не найде.

Наконець ся жадать повїсти, же колектив молодых людеї обробив тоты болячі темы нетрадїчным способом – акцентує ту не самотный ход подїї, котры ся стали, але суть ту демонштрованє скорше емоцїї, пережываня даных моментів у данім часї. Зато не є важный язык – як основный комунїкачнїй засоб, але доміантнїм є внуторнїй прояс – пережываня даного моменту, што впливать на позерателя о то емотївнїше і мать міцнїшу выповїдну цїну. Може правї зато колектив Фарма в яскїні жне успїхы нєлем на Словенську і на домашній сценї в Чехах, але і в таких країнах як Велика Британія, Бразїлія, Аргентина.

Кветослава КОПОРОВА

Добра забава і додж задарьмо, пиво за коруну,..

... а то вшытко было 1. апрїля 2006 на вернісажї выставкы з выбїром того найлїпшого з XII. річнїка мїджінародного конкурзу гуморных рисунків на тему „пиво“ під назвов Золота бочка (Zlatý sudok) перед і у Шаріській галерїї в Пряшові, душов котрого є од самого зачатку популярный русинський карикатуриста і главнїй організатор конкурзу, знамый і з нашых Народных новинок автор серїалу Ілько Сова з Баюсова – Федор Віцє з Пряшова. Тот конкурз нарис до таких розмірів, же до нєго тепер послало 488 работ 158 авторів із 26 штатів, также было тьжко з такой масы выбрати тоты найлїпшы рисункы. Нас тішить, же як минулого року Премїю Андрїя Богоявлевского здобыв русинський карикатуриста Осиф Сторінський із Татарської Лесной, так того року був оцїненый за свою роботу Премїєв Ігора Шевчїка. Также ґратуєме оцїненому.

Але вернїимє ся на зачатку. На выставку єм пришов мїджі першыма, наїсто такыма, котры, як і я, собі хотять выставку попозерати в покою, кус „дати реч“ із выставленыма рисунками. Але уж ту був істый рух, бо наблизьовав ся час святочног отворїня выставкы, но мы, першы, сьме встигли попозерати што нам понукли і вышлї сьме вон перед галерїю, де свїй електронїчний музичнїй інструмент приправляв тот, котры такой по єго іншталацїї зачав грати і співати, чїм навів приємну атмосферу, котру підкрїпили теплы лучї ярнєго сонця. Вызерало так, же вшытко жьчїть успїшному отворїню выставкы і передано премїї оцїненїем. А кїдь ішї перед галерїєв зачали чаповати пиво за коруну, конкретно погар пива, котрых сьте могли выпити подля дяка, так налада была ішї веселїша. Уж лем зачати, но тот зачаток ся кус спїзвив, а то выужьв тот найвышшїй, жебы з неба розвеселєных „грїшників“ кус покропїв водов, жебы ся схолили. Но кїбы лем то, але грїше было, же по вступнїм словї конфєрансьєркы Сїлвії Лїсїнової, директоркы Шаріської галерїї Марты Гребїчковой, по пару словах пана міста – прїматора Мілана Бенча і ґазды акцїї – Федора Віцє зачали мокнутї дїпломы на столї

перед галерїєв і червєный баршан у шкатульках, де были покладжєны мосаджны премїї з мєнами тьх найлїпшых, оцїненых у формї пивовых вїньєт. Но але апрїль є уж такїй, а першїй апрїль цалком шалєный: робить собі што хоче а бїднїй чоловік ся мусить лем приспособити, треба-

• Два раз уж оцїненый русинський карикатуриста в мїджінароднім конкурзї на тему „пиво“ – Осиф Сторінський.

ло шатовати з культурным програмом, у котрїм виступив Словак, варїч з пивовару і музикант на клавесовім електронїчнїм інструментї в єднїй особї Станїслав Новотнї і Русин-акордеонїста Мілан Габєра, учїтель основной умілецької школы, ку котрым ся придала знама то особа чорнявог взгляду, на 99,99 процента іста Ромка Еріка, котру мы, Пряшївчанє, видимє і чуєме грати на ґитарї і співати під выходовн бранов до центра міста. Также, словом, різнородє етнїчне трїо, котре потїм доповнїв далшїй Ром, а яже, тьж музикант і співак – Ігнац Червєняк зо Свинї (позор, так ся зве село недалеко Пряшова), еден із протагонїст Шаріської галерїї Марты Гребїчковой, по пару словах пана міста – прїматора Мілана Бенча і ґазды акцїї – Федора Віцє зачали мокнутї дїпломы на столї

зовати, требало понагяти з передаванєм цїн, бо нєлем они, але і люде без амбрел і шапок мокли і страчали терпєливость. Но додж і оправдана неучасть дакотрых оцїненых із ближшых і далєких крайн вшытко прискорили і так офіцїалїта передаваня честных дїпломів і премїї ішла як по маслї, або як кїбы додж дакого наганяв. Ішї застигли собі цїны перевязати холєм Словак зо Словенська – Павол М. Кубїш (Честне узнаня), Русин із Словакїї – Осиф Сторінський (Премїя Ігора Шевчїка), Укрєнець з русько-українського Донецька – Николай Капуста (Премїя РО Словенського сїндїкату новинарїв у Пряшові), котрїй прибїг на послїдню минуту, каже, же одволив на Українї і такой ся понагяв на вернісаж выставкы; Поляк із Польска – Яцєк Фрацїкєвіч (Премїя Пивовару Шарїш), котрїй вьяз під пазуху і Премїю прїматора Пряшова про крайна Генріка Цебулю; і Чєх із Чєх – Радєк Стєска (по русинськы званый Пішник, 2. премїя). Цїны розданы і давалї під стрїху Шаріської галерїї а потїм до недалєкой Пивной галерїї в комплексї Вікторїя, котрїй Пряшївчанам ся зафіксовав як стара Верховина, де ся промїтав фїлм Іншы свїты, сидячі при добрі выхолоджєнїм жьвтїм напою, котрому было присвяченє того першоапрїлєвє дообїдї а пообїдї, про дакотрых, може, і вечур, бо кїдь є добрі, та чом ся росходити...

Выставка є отворєна, жєлає єї успїх і много позерателїв, котры ю можуть, окрем нас, ішї увїдїти до 21. мая 2006. Также жьчїмє організаторам нєлем щастнїю руку і добре око при выбїрї образкїв далшого конкурзу, але і добре зорганїзованя далшої выставкы за помочї главного спонзора – Пивовару Шарїш у недалєкїм од Пряшова мїстєчка Великий Шарїш. А, може, же правї нещастна тринадцятка буде правї щастнов і што до доброй хвїлі. Мы, што сьме были уж на выставцї, тішимє ся на далшїй річнїк мїджінародного конкурзу гуморных рисунків на тему „пиво“, а же буде тот тринадцятка – та наїсто дадуть жаднїм людем перед Шаріськов галерїєв пиво цалком задарьмо.

А. З., фотка автора

Ігор Пешта – закладатель „постмодерного іконоклазму“

Звучить то бомбастїчно, але є то правда, бо молодой вытварник із Пряшова – Ігор Пешта (13. 4. 1979) так назвав свїй вытварнїй прояс, зато нас інтерєсовало, што то є тот „постмодернїй іконоклазм“, што то мать до дїла з характерїстїчнов умілецьков творчєствє у выходовнх церьквах, котры мають много русинських віруочїх – в православнїй і грекокатолїчкїй. Вєдь хто бы не обдївляв прекрасны іконы в наших деревяннх церьковцях? Зато сьме пішли і на вернісаж выставкы під таков назвов 23. марта 2006 до просторїв галерїї пензіону Атрїум на Флорїановїї улїцї в Пряшові.

Ту сьме ся од куратора выставкы Станїслава Шалка дознали, же представлена колекцїя вытварных работ, котру автор на выставку приправляв три четвєртїны рока, ся вымыкаєт обычайным авторськым выставкам у нас і мудро ним повїдженє: „Зазначує просакованя минулых аж бізантських знаків до сучасного вытварного проясу“. Далє він підкрєслїв, же „автор тьх работ є вынатьковий тьм, же будєє свою творчєсть на класїчнїм писаню ікон, но одважно і на нашу добу ся снажїть в рамках сучасного вытварного розумїня тоты класїчнї цїнносты перетавити до постмодерного розумїня вытварного умєня. Выставка є концїпована в двох уровнях – в уровнї класїчнїй іконы (Ікона св. Кїрїла і Мєфодїя) і в уровнї постмодернїй (Трос путователїв, Білий Хрїстос), де думка оживєных языкїв-сїмболїв є одкрыта вшыткым культурам і штїпам сучасно... Одважнє вытварнє переданя думок автора є характерїзованє наприклад роботом Великий выбух-трїск, де є евідєнтна звязаность бізантської школы зо сучасным вытварным і научным познаням...“

Але охабме далшы цїтацїї теоретїкїв вытварного умєня, котрому не поможе ани найлїпше теоретїчне оцїнїня, кїдь то то не ословить позерателя. Зато повїм свїй погляд на тоту выставку: є то інтерєсна выставка, хоць кус замало ту было работ, жебы сьме могли собі зробити яснү і уцїленїшу представу о авторовім вытварнїм штїлї – постмодернїм іконоклазмї, але зась то не є цалком переворотна выставка і новий вытварнїй штїл, бо в нїм відїти знакы далїкєго штїлїв, докїнця і поп-арту, котры суть змїшаны доведна, жебы створити штось новє. Але, як уж не раз было мудрым повїдженє, вшытко ту уж было, тьжко дашто цалком новє в сучаснїм вытварнїм умєню створити... Але найосновнїше є зась не новий штїл, але то, як тото умєня впливать на позерателя, любїтеля вытварного умєня. А можу повїсти, же выствєлена колекцїя на мене особно аж так глубоко не вплинула, жьжыв єм выставкы, при позераню на тьворы котрых мї заморозкы по тілі

перешли. Але то не є припад той колекцїї. Хоць з другого боку є сїмпатїчне, же молодой вытварник глядять штось нового, же ся снажїть, а, може, же часом вытворить такы образы ці обьєкты, перед котрыма зїстанєме в нїмїм ужасї. Цї то не є сон вшыткых умєлцїв?! Увидимє пізнїше. Но далша річ є сїмпатїчна і заслужить сї похвалу, же ся находять спонзоры вытварного умєня, котры помагють молодым вытварникам, але і старшым, презентовати ся перед публїков, а не жебы їх выслїдкы творчєсты зїстали дєсь „заперты“ в кутику авторового ательєру. Также ту патрїть авторова вдяка, як і нас, позерателїв, главным спонзорам выставкы – Патрїкови Томїчови, Духовному центру св. Іоана Богослова при Православнїй духовнїй семїнарії Пряшївской унїверзїты у Пряшові і ряду далшых. Но а інтерєсно, же покровїтельство над выставков мала в нашїй політїцї знама Анна Белоусова-Малїкова, котра на выставку пришла особно, ведно зо споманутым главным спонзором П. Томїчом ці аташе Амбасады Руської федерацияї в СР з Братїславы – Александром Кузнєцовом.

Вытварнїй жьвот у Пряшові є жьвот а єго оживлїнєм была і експозїцїя, котру до 5. апрїля 2006 представив Ігор Пешта і з котров ся будє презентовати і в Братїславі. Жєлаєме му, жебы ся му в нєлєгкїм гляданю і творїню чогось нового у вытварнїм умєню дарїло, жебы єго тьворы были досправды новаторськыма, а ішї важнїше – зарївно глубоко впливаючїма на позерателя.

А. З., фотка автора

• На вернісажї выставкы з творчєсты Ігора Пешты подаровав свою графїку підпрєдсєдкыні СНС Аннї Белоусовїї-Малїковї, котра над выставков взяла покровїтельство.

НАРОДНІ НОВИНКИ

48 Prešov, SR. Тел.: 051/77 25 629. Передплатне на рік 250,- Ск, до сусїднїх штатів – 600,- Ск, до загранича поштов II. кл. 35 УСД, поштов I. кл. 43 УСД, заплатити мож і в редакцїї. Выроба: ДАТАПРЕСС у Пряшові. Регїстрачнє ч. МК SR 417/91, МІС 49 438. Опублїкованы погляды дописователїв не мусять быти згодны з поглядами редакцїї. Адреса новинок на интернетї – <http://narodny-novynky-presov.sk>, www.rusynacademy.sk, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2